

Posouzení fyzického stavu a vypracování restaurátorského záměru

Objekt: kniha, celousňová vazba s lepenkovými deskami – převazba

Titul: *Kniha zákona obogjho, Starého y Nowého*

Datace: 1577

Formát: 2°; folio

Přírůstkové číslo: 11 18 32445

Zadavatel: Muzeum Vysočiny Třebíč

Stručný popis objektu: Starý tisk z roku 1577. Kniha byla v minulosti převázána a opatřena novou vazbou s lepenkovými deskami. Opravy ve hřbetech dvoulistů, ořezání bloku, nová natíraná ořízka červené barvy, lepenkové desky, usňové řemínky sloužící k uzavírání a useň s mramorovaným povrchem jsou jasným důkazem toho, že se nejedná o vazbu původní. Použití lepenkových desek a mramorované usně je charakteristické zejména pro barokní období. Na základě těchto indicií se tedy přiklání k tvrzení, že se nejedná o vazbu původní, ale o převazbu. V případě několika dřevořezů se objevuje i jejich částečné kolorování.

Na pokryv byla použita tříslm činěná useň (teletina?). Povrch přední a zadní desky zdoben slepotiskem shodné kompozice s jednoduchým orámováním desek a diagonálním křížením. Vytvořené za pomoci třílinkové filety. K výrobě desek vazby byla použita lepenka. Vazba uzavíraná pomocí dvou usňových řemínků.

Blok vyšit na čtyři pravé motouzové vazby a dva zapošívací stehy, systémem obšložku. Na vazbě a ani hřbetu bloku nejsou patrné stopy po kapitálcích. Hlavice vyztuženy jádrem (motouz, stočené textilií, ...?).

Na první pohled je patrný alarmující stav celé knihy. Došlo zde jak k rozsáhlému poškození vazby, tak i samotného bloku. Usňový pokryv je poškrábán a odřen v celé ploše přední i zadní desky. Na rozích desek došlo k drobným ztrátám. Ze sponových řemínků se dochovala pouze torza. Organizmus šití je silně poškozen a celý blok rozvolněn. Jednotlivé složky „vylézají“ a vypadávají z bloku. V celém bloku došlo k rozsáhlému poškození mechanického charakteru, s četnými dobovými opravami. Papír je dále poškozen zateklinami a skvrnami. Titulní list a část bloku chybí.

Vypracoval: Mgr. BcA. Radomír Slovík, restaurátor papíru, knižní vazby a dokumentů, Suchá 31, 570 01 Litomyšl, IČO: 75122561; povolení MK ČR k restaurování: čj. 14736/2005.

Restaurátorský záměr rozpracovaný do jednotlivých pracovních kroků

Záměr byl vypracován na základě vizuálního zhodnocení stavu objektu. Kniha si bude vyžadovat komplexní restaurátorský zákrok.

1. Fotodokumentace stavu knihy před a v průběhu restaurování.
2. Průzkum fyzického stavu a míry poškození objektu (měření pH papírové podložky; identifikace usně; určení stupně koherence a teploty smrštění kolagenových vláken usňového pokryvu; zkoušky rozpíjivosti barevných

- vrstev; zkoušky stability barevných vrstev; ...).
3. Kontrola uspořádání bloku a následné rozebrání bloku na jednotlivé složky/dvoulisty.
 4. Mechanické čištění jednotlivých dvoulistů suchou cestou (guma wallmaster, muzejní vysávač), v případě sprašování barevných vrstev bude provedeno suché čištění v omezené formě (jemným štětcem), nebo zcela vyloučeno – v návaznosti na zjištění z průzkumu bude rozhodnuto o nutnosti zařazení procesu trvalé fixace poškozených barevných vrstev (pravděpodobně roztokem vyziny).
 5. Zkoušky mokrého čištění a nutnosti doklizení papírové podložky; samotný proces čištění ve vodní lázni (v případě barevných vrstev reagujících na vodu bude přistoupeno k jejich přechodnému fixování pomocí taveniny Cyklododekanu); uvolnění nevhodných oprav a odstraňování reziduí lepidla.
 6. Neutralizace – v případě, že proces mokrého čištění nepovede k dostatečné úpravě hodnoty pH papíru, bude zařazen proces odkyselení za použití obohacené vody (demineralizovaná voda obohacená o ionty vápníku a hořčíku).
 7. Doklizení jednotlivých dvoulistů – nutnost zákroku a koncentrace roztoku bude vycházet z výsledku zkoušek.
 8. Zpevnění a oprava mechanicky poškozených částí listů, doplnění ztrát papírové podložky tónovanou papírovinou (doléváním) a japonským papírem (lepení 4% Tylose MH 6000).
 9. Kompletizace bloku (bez doplňování ztracených složek – není s přihlédnutím k absenci usňového pokryvu na hřbetu nutné), vyšití knižního bloku dle dochovaného systému.
 10. Restaurování knižní vazby: uvolnění pokryvu od desek vazby (suchou cestou); čištění usňového pokryvu suchou cestou; chemické čištění pomocí destilované vody a tenzidu (Alvolu) – vše ovšem po zhodnocení výsledků z odborných analýz k stavu usně; tmelení a oprava poškozených lepenkových desek.
 11. Nasazení desek na blok (původním způsobem).
 12. Vzhledem k rozsáhlým dobovým opravám, které budou v průběhu restaurování z důvodu jejich nevhodnosti jak estetické, tak i funkční odstraněny, dojde s největší pravděpodobností k tomu, že hřbet bloku nebude korespondovat se silou hřbetu pokryvu. V této fázi restaurování bude nutné prodiskutovat se zadavatelem možnost navrácení dochované vazby nebo hledání jiného řešení (navrácení dochovaného pokryvu s nutností doplnit blok o potřebnou sílu ručním papírem?; vazba konzervačního typu?; nová celousňová vazba?).
 13. Podlepení přideští.
 14. Fotodokumentace stavu po restaurování.
 15. Vypracování restaurátorské dokumentace.

V Litomyšli 17. 1. 2020

Mgr. BcA. Radomír Slovík

Fotodokumentace současného stavu objektu

